

Іншим прикладом реалізації компетентнісного потенціалу навчання математики є навчальні проекти, що справедливо визнані найефективнішим дидактичним способом розвитку компетентностей. Ця форма організації навчальної діяльності учнів володіє значними пізнавальними й розвивальними можливостями. Засобами навчальних проєктів залучають дітей до життєвої справи, не пов'язаної безпосередньо зі звичним плином навчання, але для її виконання необхідний раніше набутий як навчальний, так і життєвий досвід. Такий вид діяльності поступово поширюється у масовому досвіді, зокрема в навчанні математики, що створює придатні умови для розвитку компетентностей у дітей молодшого шкільного віку.

Тож модернізація освіти спирається на відповідальному впровадженні в процес навчання компетентнісного підходу в єдності з діяльнісним. Завдяки цьому складаються оптимальні умови для формування в учнів здатності вільно користуватися здобутими знаннями, вміннями, ціннісними орієнтаціями в найрізноманітніших життєвих обставинах.

Урахування особливостей першокласників у процесі формування навичок письма

*О.М. Петрук,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник
відділу початкової освіти імені О.Я. Савченко
Інституту педагогіки НАПН України*

Письмо – найскладніший вид мовленнєвої діяльності, оскільки вимагає від молодших школярів більшої підготовки та зусиль, як фізичних, так і психічних. Тому під час організації навчально-пізнавальної діяльності учнів з опанування графічних навичок і техніки письма важливо враховувати їхні вікові психологічні особливості, фізіологічні можливості, стан здоров'я. Передусім це: слабкий розвиток дрібної моторики рук, що ускладнює тримання олівця / ручки та виконання точних рухів; проблема зі синхронізацією рухів руки з тим, що бачить око, що впливає на здатність писати рівно й акуратно (проблеми з точним відтворенням букв; сповільнене виконання завдань; складнощі з розміщенням букв у сітці зошита); недостатня сформованість оптичного сприйняття графічних образів (труднощі з розпізнаванням і розрізненням букв, схожих за формою; проблеми з точним відтворенням букв та їх елементів; складнощі з розташуванням букв / слів у рядку / на сторінці); труднощі з утриманням уваги протягом тривалого часу; проблеми з пам'яттю (запам'ятовування форм букв, схожих за написанням; забування послідовності рухів під час написання; складнощі із запам'ятовуванням слів, інструкцій); недостатній розвиток мовлення (фонематичний недорозвиток: труднощі з розпізнаванням і відтворенням звуків; недостатній мовленнєвий досвід); захворювання органів

зору (короткозорість, спазм акомодациі, амбліопії тощо); емоційні та психічні проблеми (стан тривоги, страх перед помилками, невпевненість у своїх силах, неврози, панічні атаки, прояви агресії, що загалом можуть гальмувати процес навчання); стомлюваність при тривалому напруженні; відсутність інтересу або мотивації до навчання, що може бути пов'язано із труднощами або невдачами на початкових етапах.

Підготовка дітей до формування навичок письма та запобігання окремим із зазначених труднощів провадиться ще у дошкільці та продовжується у школі. Так, для розвитку дрібної моторики рук особливо ефективними є: ліплення з пластиліну / ігрового тіста; вирізання безпечними ножицями; нанизування намистин, макаронів; маніпуляції з прищіпками; малювання на піску / борошні / манці; «шнурування» взуття, отворів у картоні; малювання / розфарбовування крейдою, маркером; відклеювання / наклеювання наліпок; ігри з ляльками, які потрібно одягати на руку / пальці; збирання дрібних предметів і под.

Для покращення координації рук і очей рекомендовано: кидання та ловля м'яча; складання пазлів; обведення ліній / фігур пальцем / олівцем; «полювання» за мильними бульбашками; «переливання» ложкою води в ємності різного розміру; танці, руханки; малювання зображень «від крапки до крапки» тощо.

Для розвитку оптичного сприйняття та просторових уявлень доцільними є: малювання, розфарбовування; ігри з конструкторами; ігри з кратками букв / цифр / зображень; «впізнавання» / відшукування предметів, схованих у мішку / піску, рисові; сортування предметів за розміром / формою / кольором тощо.

Для подолання труднощів із пам'яттю варто використовувати візуальні підказки на кшталт флеш-карток, малюнків; ігри на встановлення відповідності; забезпечити візуальне / аудіальне / тактильне сприйняття інформації (наприклад, показати, назвати, обвести букву-шершавчик) і под.

Очевидно, що зазначені активності мають ширший спектр впливу, зокрема й на емоційний стан дитини, зняття напруження, утримання уваги, збудження інтересу. Частину з них можна проводити у вільний від навчання час. Крім того, доцільно поінформувати батьків про важливість подібних видів занять для підготовки до формування навичок письма та рекомендувати урізноманітнити ними час дозвілля з дитиною.

Нівелювання негативних факторів, що утруднюють оволодіння навичками письма, та забезпечення досягнення запроєктованих навчальних результатів можливе за умови організації вчителем цілеспрямованої та систематичної навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів.

Засоби активізації навчально-пізнавальної діяльності з екологічним спрямуванням на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ»

*Т. С. Павлова,
науковий співробітник
відділу початкової освіти імені О.Я. Савченко
Інституту педагогіки НАПН України*